

Politika

Ķīnas Tautas Republikas galva ir valsts priekšsēdētājs (prezidents). Šo institūciju izveidoja 1982.gadā. Saskaņā ar konstitūciju priekšsēdētāju formāli ievēl Nacionālais tautas kongress, tomēr praktiski šis ir viena kandidāta vēlēšanas, kur kandidātu izvirza Ķīnas Komunistiskās partijas politbirojs. Priekšsēdētājs ir Ķīnas valsts augstākā amatpersona, kas pārstāv valsti starptautiski. Viņa kompetencē ir arī Ķīnas ārpolitika, premjera, vicepremjera, ministru, citu valsts iestāžu vadītāju, ģenerālsekretāra un valsts kontroliera iecelšana amatā un atbrīvošana no amata, likumu izsludināšana un pavēļu izdošana, valsts apbalvojumu piešķiršana, apzēlošana utml. Par priekšsēdētāju var ievēlēt Ķīnas Tautas Republikas pilsoni, kuram ir vēlēšanu tiesības un ir sasniedzis 45 gadu vecumu. Priekšsēdētājam palīdz viceprezidents, kurš aizstāj priekšsēdētāju, ja viņš ir rīcības nespējīgs vai atbrīvots no amata. Ja rīcībnespējīgi ir gan priekšsēdētājs, gan viceprezidents, tad valsts vadību pārņem Ķīnas Tautas kongresa priekšsēdētājs.

Izpildvara

Ķīnas Tautas Republikas Valsts padome, t.i., Centrālā Tautas valdība, ir augstākā valsts izpildvaras institūcija. Valsts padomi veido premjerministrs, vicepremjeri, valsts padomnieki, ministri, kas ir atbildīgi par konkrētu ministriju vai komisijām, kā arī valsts kontrolieris un ģenerālsekretārs. Valsts padomes ministrus amatam izvirza prezidents, kandidatūru pārskata Ķīnas Tautas kongress, amatā apstiprina vai atbrīvo no amata prezidents. Valsts padomes pilnvaru termiņš ir 5 gadi un tās pārstāvji drīkst būt amatā ne vairāk kā divus termiņus. Risinot ārējo attiecību jautājumus, valsts padomnieki var rīkoties premjerministra vārdā, iepriekš saskaņojot rīcību ar ministru prezidentu. Valsts kontrolieris ir Valsts kontroles administrācijas vadītājs, atbildīgs par valsts finanšu pārraudzību un auditu. Ģenerālsekretārs ir tiešā ministru prezidenta pakļautībā un atbildīgs par Valsts padomes biroja darbu. Valsts padome ir atbildīga par Ķīnas Komunistiskās partijas principu un politikas īstenošanu, kā arī par likumu un noteikumu pieņemšanu Ķīnas Tautas kongresā, kas skar iekšpolitikas, diplomātijas, nacionālās aizsardzības, finanšu, ekonomikas, kultūras un izglītības jautājumus. Valsts padome īsteno arī administratīvās likumdošanas, ekonomiskās vadības, diplomātiskās un sociālās administrācijas varu u.c., ko paredz Ķīnas tautas kongress un tā komiteja. Valsts padomes premjerministru izvirza prezidents, kandidatūru izskata Ķīnas Tautas kongress, apstiprina un no amata atbrīvo prezidents. Citus Valsts padomes locekļus izvirza premjerministrs, kandidatūras izskata Ķīnas Tautas kongress vai tā komiteja, amatā ieceļ un atbrīvo no amata prezidents. Valsts padomes pārstāvju pilnvaru termiņš ir pieci gadi, amatā drīkst ievēlēt tikai divus termiņus pēc kārtas.

Likumdošanas vara

Likumdošanas vara pieder Ķīnas Tautas kongresam. Ķīnas Tautas kongress uzrauga konstitūcijas ievērošanu, veic labojumus konstitūcijā, ievēlē vai atbrīvo no amata valsts galvu, apstiprina Ķīnas Tautas Republikas padomi un premjeru, pieņem un groza likumus, iecēļ un atbrīvo no amata Augstākās tautas tiesas un Augstākās tautas prokuratūras amatpersonas, kā arī apspriež un apstiprina tautsaimniecības un sociālās attīstības plānu, valsts budžetu un regulāri ziņo par tā izpildi, apstiprina provinču, autonomo reģionu un pašvaldību izveidošanu tiešā valdības pakļautībā, pieņem lēmumus par speciālajiem administratīvajiem reģioniem un sistēmām, kādas ir jāveido reģionos, pieņem lēmumus par kara un miera jautājumiem un veic citas valsts augstākā likumdošanas institūta funkcijas. Kongresa pārstāvjus ievēl uz 5 gadiem.

Tiesu vara

1982. gadā pieņemtā Ķīnas Tautas Republikas konstitūcija un 1980. gadā apstiprinātā Tautas tiesu organizāciju likums nosaka Ķīnas četrpakāpju tiesu struktūru:

- Tiesu sistēmas augšgalā atrodas Augstākā Tautas tiesa Pekinā, kas uzrauga tieslietu vadību vietējās un speciālās tautas tiesās. Šī ir Ķīnas Tautas Republikas pēdējās instances tiesa. Makao un Honkongai ir atšķirīgas tiesu prakses, jo pirmā ir Portugāles civillikuma un otrā - Britu vispārējo tiesību jurisdikcijas pārmantotāja.

- Vietējās tautas tiesas ir pirmās instances tiesas, kas izskata krimināllietas un civilīetas. Vietējās tautas tiesas veido pārējos trīs tiesu sistēmas līmeņus, proti: „augstākās tautas tiesas” - provinču, autonomo reģionu un speciālo pašvaldību līmenī; „vidējās tautas tiesas” - prefektūru, autonomo prefektūru un parasto pašvaldību līmenī un „pamata tautas tiesas” - autonomo apgabalu, pilsētu un municipālo rajonu līmenī.

- Pie īpašām jurisdikcijas tiesām pieder Ķīnas militārā tiesa, Ķīnas Dzelzceļa transporta tiesa, Ķīnas Ūdens transporta tiesa, kā arī Ķīnas Meža tiesa.

Paralēli tiesu sistēmas attiecīgajam līmenim darbojas tautas prokuratūras, no kurām augstākā vara pieder Augstākai tautas prokuratūrai.